

Artikkel om langtrekkende luftvern
Skrevet av brigader (p)
Øyvind Kirsebom
Strandman

Norge og våre allierte står overfor et mer alvorlig trusselbilde enn ved utarbeidelse av forrige langtidsplan i 2016. Det forteller regjeringen i langtidsplanen som nå er til behandling. Forsvarssjef Kristoffersen sier seg godt fornøyd med planen, men av mangler nevner han først og fremst luftvern; «For å redusere sårbarhet, bevare egen handlefrihet og evne til alliert mottak er det et behov for en tidligere styrking av luftvernet enn det som ligger i langtidsplanen»

Det er avgjørende for Norges sikkerhet at vi er i stand til å ta imot allierte forsterkninger. Norges forsvar er på ingen måte dimensjonert for å stå alene i en konflikt. Hele vår sikkerhetspolitikk er bygget på mottak av alliert hjelp. Det er etablert gode planer for mottak av forsterkninger, men for at vi i det hele tatt skal kunne dra nytte av disse forsterkningene må områdene hvor forsterkningene skal ilandsettes forsvares. Hovedmottaksområdene for forsterkninger ligger i Ofoten-, Trøndelags-, og Oslofjordområdet. Alle disse områdene må ha en luftverndekning som sikrer en trygg ilandføring. NASAMS på Evenes og Ørland kan ved riktig gruppering gi en viss luftvernbeskyttelse av Ofoten-, og Trøndelagsområdet, men i Oslofjordområdet er det ingen luftvernbeskyttelse. En luftvernparaply her vil også beskytte Rygge flystasjon. Fraværet av tilfredsstillende luftvern kan vise seg å bli kritisk. Eneste reelle alternativ er å anskaffe langtrekkende luftvern med kapasitet mot ballistiske missiler som er en direkte trussel mot Norge. Først da er vi i stand til å møte trusselen mot vitale mottaksområder og sikre mottak av allierte forsterkninger

Vi skal forsvare Luftforsvarets kampbaser. Våre kampbaser er attraktive og selvsagte mål for en motstander. Dette forsterkes av den formidable kampkraften F-35 utgjør i luften. «For en fiende vil det være mye enklere å sette flyene ut av spill når de står på bakken. I dag er beskyttelsen av våre baser ikke tilfredsstillende» advarte sjefen for Luftforsvaret generalmajor Tonje Skinnarland, i sin tale i Oslo Militære Samfund. I forrige LTP, ønsket regjeringen å «*styrke beskyttelsen av Luftforsvarets baser, mottaksområder for alliert støtte og annen viktig infrastruktur*». Begrunnelsen var tydelig: «*Det er helt avgjørende for utnyttelsen av F-35 og andre flysystemer at basene flyene opererer fra er beskyttet*». Dette medfører behov for både aktivt og passivt forsvar i form av luftvern, baseforsvar, fortifisering og evne til rask rullebanereparasjon, samt muligheten for å kunne operere fra spredningsbaser. Her beskrives en helhet i investeringen som er helt nødvendig for å få full effekt av F-35. Dessverre blir denne ambisjonen forlatt i ny LTP og helheten i F-35 anskaffelsen ble borte. Norge har investert nærmere 100 milliarder i F-35. men viljen til å beskytte denne investeringen er tydeligvis ikke til stede.

I dag er det kun Ørland som er satt opp med NASAMS systemet. Evenes skal få en tilsvarende kapasitet fra 2022. Den tredje basen som er planlagt for F-35 operasjoner er Rygge. Her er det ikke planlagt noen form for luftvernbeskyttelse. Enheter kan deployeres fra nord, men med den svært begrensede mengde av materiell som finnes er dette nærmest en teoretisk mulighet. Dessuten kan tidsfaktoren bli kritisk. NASAMS som eneste luftvernkapasitet, er på langt nær tilfredsstillende ift det eksisterende trusselbildet. «Det er kun med en riktig mengde og miks av Luftvernsystemer at vi kan etablere god nok beskyttelse på kampbasene og for styrker i felt» hevder sjef Luftforsvaret. Derfor er eneste alternativ for å kunne møte trusselen mot våre kampbaser å anskaffe

langtrekkende luftvern med kapasitet mot ballistiske missiler som utgjør en direkte trussel mot Norge. Bakkebasert luftvern er en kosteffektiv måte å drive luftforsvar på, sammenliknet med å bruke fly. I tillegg er bakkebasert luftvern defensivt i sin natur.

Vi skal forsvare nasjonal strategisk infrastruktur, beslutningsapparatet og befolkningssentra. Fra 1960 til 1990 hadde Norge et meget effektivt langtrekkende luftvernsystem mot datidens trusler, NIKE systemet. Fire avdelinger var gruppert rundt Oslo til forsvar av nettopp nasjonal strategisk infrastruktur, beslutningsapparatet og befolkningssentra (kjerneområdet). Dette systemet ga en meget effektiv luftverndekning over store deler av Østlandsområdet, fra Tretten i nord til Arendal i syd, fra Karlstad i øst til Haukliseter i vest.

NIKE systemet ble nedlagt i 1990. Primært fordi trusselen var endret og teknologien var i ferd med å løpe fra systemet. Hovedargumentet var imidlertid at NIKE var overflødig da det var en operativ F-16 skvadron på Rygge som kunne ivareta forsvaret av Østlandet, et relevant argument den gang. Men da F-16 skvadronen på Rygge ble flyttet i 2000 var både begrunnelsen for nedleggelse av NIKE og det strategiske luftforsvaret av Østlandsområdet glemt, og Østlandet ble liggende «åpent». Nå er det på tide å reetablere luftvern over Østlandet ved å anskaffe en langtrekkende luftvernkapasitet.

Løsningen: De tre basene som er utpekt som kampbaser/alternative baser for operasjoner med F-35 ligger alle nær hovedområdene for mottak av allierte forsterkninger. Rygge ligger også nær nasjonal infrastruktur, beslutningssentra og landets mest folkerike område. Et langtrekkende luftvernsystem sammen med en videre satsing på - og utvikling av NASAMS systemet, vil gi den beskyttelse som er nødvendig for forsvar av de tre kritiske områdene som er beskrevet. Tidligere Forsvarssjef Bruun-Hanssen ba om tre enheter langtrekkende luftvern til forsvar mot ballistiske missiler i FMR, og nåværende forsvarssjef ber om en tidligere styrking av luftvernet. La oss lytte til disse rådene.

En anskaffelse av langtrekkende luftvern kan ikke utsettes til langt etter 2028. Det finnes både europeiske og amerikanske systemer på markedet (hyllevare) som er operative, vel utprøvd og som lar seg integrere i eksisterende systemer.